

3. A Database of Military, Financial and Humanitarian Aid to Ukraine. 2022. URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine> (дата звернення: 09.03.2024).

Карпова Т. С.

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри фінансів і банківської справи

Донецького національного університету імені Василя Стуса

ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Вступ. Вітчизняна банківська система переживає свої найважчі часи через початок руйнівної війни проти нашої держави. За 2 роки банки поступово пристосовуються до нових умов, що є вкрай важливим, адже вони є одним з основних інститутів ринкової економіки та найважливішим складником щодо організації руху фінансових коштів. Стан банківського сектору визначає рівень фінансово-кредитної безпеки, а тому певною мірою й рівень фінансової безпеки нашої держави [1]. Розвиток банківської системи у поточному 2024 році є можливим тільки за системної фінансової допомоги ззовні, яка зможе покрити більшу частину видатків державного бюджету [2].

Метою роботи є дослідження стану банківської системи України за останні роки та визначення основних ризиків, з якими стикаються банки у сучасних умовах.

Основна частина. Для забезпечення стабільності і надійності функціонування банківської системи Правління НБУ 24 лютого 2022 року прийняло Постанову «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» № 18, у якій визначено основні правила роботи банків в умовах війни. У ній значиться, що банки мають забезпечувати роботу своїх відділень у безперебійному режимі в умовах відсутності загрози життю та здоров'ю населення, але з огляду на певні обмеження [3].

Навесні 2023 року в Україні налічувалось 65 діючих банківських установ. В оновленому переліку до системно важливих банків належать 15 установ, серед яких: «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК», «А-Банк», «ОТП БАНК», «КРЕДОБАНК», «Ощадбанк», «Південний», ПриватБанк», «ПУМБ», «Райффайзен Банк», «СЕНС БАНК», «ТАСКОМБАНК», «УКР ГАЗБАНК», «Укрексімбанк», «УКРСИББАНК», «УНІВЕРСАЛ БАНК». «Альфа-Банк» було виключено з цього списку [4].

Голова ради Незалежної асоціації банків України О. Коробкова вважає, що сьогодні існує 5 проблем для банківської системи країни:

- зниження доходів відносно витрат;
- зростання частки непрацюючих кредитів;
- залежність від недешевого рефінансування НБУ малих банків;

- потужна міграція людей за кордон, що має негативний вплив на їх економічну активність, і стрімке зниження обсягів операцій в Україні;
- коливання курсу гривні, ризики ліквідності, кредитний і процентний ризики [5];
- втрата частини персоналу банків через від'їзд або мобілізацію.

Сьогодні банки намагаються скорочувати витрати та розвивати інструменти віддаленої взаємодії для зміни структури залучених коштів. Через високу облікову ставку вони активно виходять з рефінансування НБУ та шукають нові підходи у кредитуванні задля зниження ризиків [5].

Колишній заступник голови правління ПУМБ С. Рубай зазначає, що на постійній основі приблизно 10 % клієнтської бази перебуває за кордоном, 20 % на заході України, що посилює навантаження на мережу банку, бо приблизно 50 відділень не працює. Зараз українці змінили пріоритети в банківському обслуговуванні, і найбільш популярними стали великі і надійні банки; банки, які мають найкращі диджитал-пропозиції; банки з повністю іноземним капіталом [5].

На думку голови правління банку «Глобус» С. Мамедова, станом на початок березня 2024 року очікуваний обсяг макрофінансування у цьому році може досягти 36 млрд дол. (у держбюджеті враховані 37 млрд дол. міжнародної фінансової допомоги), у тому числі понад 5 млрд дол. від Японії; гранти Світового банку на 760 млн дол.; 19,4 млрд дол., передбачених 4-річною програмою підтримки від ЄС, а також новий транш від МВФ на 900 млн дол. До того ж очікується, що у програмі фінансування від США на 61 млрд дол. фінансова підтримка економіки України становитиме 9,6 млрд дол. (7,9 млрд дол. – пряме фінансування бюджету України). Він вважає, що у 2025 році, навпаки, рівень міжнародної фінансової допомоги може знизитись орієнтовно в 1,5 раза – до 25 млрд дол., а у 2026 році міжнародна допомога може бути на рівні 12,6 млрд дол. Тож необхідно розвивати свою економіку та укріплювати банківську систему [5].

Під час російської воєнної агресії банківська система України стикнулася з великою кількістю ризиків, які впливають на основні банківські операції:

- посилення макроекономічного ризику, що супроводжує занепад економіки та дефіцит бюджету;
- збільшення ризику капіталу, який посилиться, якщо війна буде довготривалою;
- збільшення кредитного ризику, який пов'язаний зі зниженням доходів громадян та припиненням роботи підприємств;
- збільшення валютного ризику, але фіксація обмінного курсу на стабільних позиціях поки його стримує;
- зниження прибутковості через високі збитки за кредитами та відрахування до резервів за кредитними збитками [6].

Висновки. У цих непростих умовах перед НБУ стоїть основне завдання – створення найкращих умов для реалізації банками своїх функцій із надання послуг населенню з мінімально негативними наслідками. Першочерговим завданням у післявоєнний період буде відновлення банківської системи за допомогою розширення функціоналу та покращення якості обслуговування клієнтів, зміцнення всієї фінансової системи та залучення в країну інвесторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Банківська система: навчальний посібник / Н. С. Ситник, А. В. Сташишин, Н. З. Блащук-Девяткіна, Л. О. Петик. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Blashchuk_Petyk_13_end.pdf (дата звернення: 19.03.2024).
2. Розвиток банківської системи у 2024 році можливий за умов системної та достатньої макрофінансової допомоги. *Банк «Глобус» (офіційний сайт)*. 2024. URL: <https://globusbank.com.ua/en/rozvitok-bankivskoyi-sistemi-u-2024-rotsi-mozhliivy-za-umov-sistemnoyi.html> (дата звернення: 19.03.2024).
3. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 р. № 18. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022_18 (дата звернення: 17.03.2024).
4. Системно важливі банки України. *Національний банк України (офіційний сайт)*. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/about/sib> (дата звернення: 19.03.2024).
5. Війна в Україні – як змінилась робота банківської системи. *Уніан*. 2024. URL: <file:///Users/tetyana/Desktop/Війна%20в%20Україні%20-%20як%20змінилась%20робота%20банківської%20системи%20-%20УНІАН.html> (дата звернення: 19.03.2024).
6. Правдиковська І. І., Дорошенко Н. О. Вплив війни на банківську систему України. *Молодий вчений*. 2022. № 9(109). С. 150–153. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5583> (дата звернення: 17.03.2024).

Поліщук Н. В.

д-р екон. наук, професор,
професор кафедри фінансів та банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Каськова І. Г.

магістрант
ОП «Цифрові фінанси»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вступ. Проблема дослідження кредитування аграрних підприємств полягає у важливості ефективного кредитного забезпечення для гарантування стабільного функціонування цих суб'єктів підприємницької діяльності в сільському господарстві. У сучасних умовах аграрні виробники постійно стикаються з проблемою нестачі обігових коштів для придбання необхідних матеріалів та обладнання. Єдиний засіб вирішення цієї проблеми – ефективна система кредитування. Застосування кредитних ресурсів може сприяти зростанню обсягів виробництва, а це вплине на фінансове становище аграрних підприємств та їх кредитоспроможність.